

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Фатянова Тетяна Олександрівна

ORCID ID: 0000-0001-5302-6296

асистентка кафедри початкової освіти

Бердянський державний педагогічний університет, Україна

«Єдиний шлях, що веде до знання, – це діяльність».

Джордж Бернард Шоу

Стрімкий розвиток технологій призводить до швидкої втрати актуальності та знецінення знань. Сьогоднішній світ фахівців потребує креативних, самовідданих, творчих професіоналів, які здатні адаптуватися до усіх змін, приймати нестандартні рішення. Цінним стає працівник, який постійно вдосконалюється та бажає безперервно навчатися. Завданням школи має стати пошук нових шляхів реалізації вказаних якостей та використання новітніх способів підвищення мотивації до навчання здобувачів початкової освіти. Провідне місце у структурі сучасної освіти відведене початковій ланці. Саме у початковій школі вчителі мають розкрити творчий та природний потенціал дитини. Самостійний пошук інформації, розв'язування проблем, вміння критичного навчання, застосування здобутих знань на практиці стає пріоритетними для сучасного здобувача. Технологією, яка допоможе в реалізації цих завдань є діяльнісний підхід.

На важливості впровадження в освітньому процесі діяльнісного підходу наголошували у своїх працях А. Дістервег, В. Лозова, Г. Пустовіт та інші. Р. Паркер, Бо Ст'єрне присвятили свої роботи основним характеристикам діяльнісного підходу. Діяльнісний підхід, як головний інструмент реалізації Концепції Нової української школи розкрили Т. Гура і О. Рома.

Діяльнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь особистості; застосування теоретичних знань на практиці; формування здібностей до самоосвіти й командної роботи; успішна інтеграція в соціумі та професійна самореалізація [3].

За теорією американського психіатра Вільяма Глассера, яка пояснює, як люди навчаються та ефективність методів у цьому процесі, можна відслідкувати рівень запам'ятовування інформації різними способами [6].

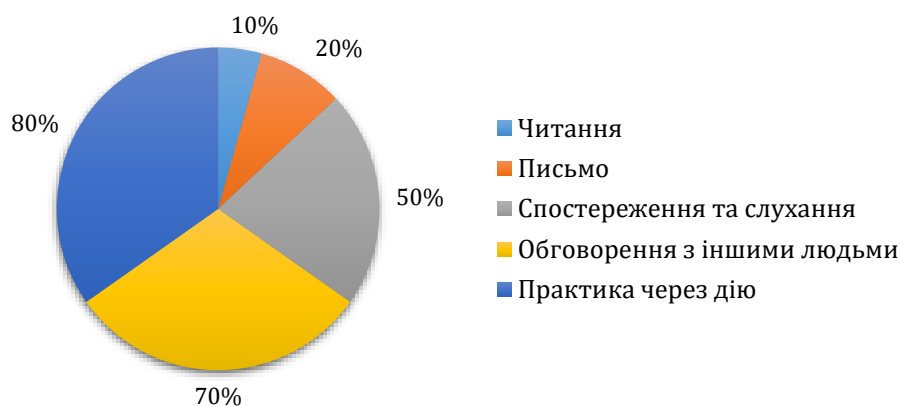

Рис. 1.1. Рівні запам'ятовування інформації різними способами

Отже, за даними діаграми (Рис.1.1.) можна помітити, що найефективнішими методами – є активні методи навчання, що широко запровадженні в технології діяльнісного підходу.

На сьогоднішній день проблема переходу до діяльнісного підходу, а саме від пояснення нового матеріалу до залучення тих, хто навчається, до «відкриття», залишається актуальною. Адже використовуючи в педагогічній практиці діяльнісний підхід, педагог має не просто вибрати і застосувати вже відомий метод навчання, а створити щось нове. Складаючи завдання, вчителю необхідно вибудувати черговість дій, таким чином, щоб виконувалися поставлені цілі формування особистості. Розглянемо деякі принципи, які допоможуть реалізувати діяльнісний підхід в освітньому процесі.

1. Принцип діяльності – полягає в тому, що учню необхідно самостійно отримати знання, а не отримати їх у готовому вигляді.

2. Принцип неперервності – передбачає поетапне навчання, з урахування вікових особливостей здобувачів початкової освіти.

3. Принцип цілісності – забезпечує формування в учнів цілісного уявлення про світ.

4. Принцип мінімакса – школа має надати можливості засвоєння навчального матеріалу на максимального для здобувача освіти рівні та забезпечити на рівні мінімуму запровадженого Державним стандартом початкової освіти [2].

5. Принцип психологічної комфортності – передбачає створення доброзичливої атмосфери в класі та мінімізація стресоутворювальних факторів.

6. Принцип варіативності – передбачає формування вміння розглядати різні варіанти й адекватно ухвалювати рішення.

7. Принцип творчості – означає максимальну орієнтацію освітнього процесу на творчість [5].

Запропоновані дидактичні принципи забезпечують передачу знань з різних освітніх галузей відповідно до основних дидактичних вимог, що висувуються до освітнього процесу (принципи наочності, доступності, наступності, активності, свідомого засвоєння знань, науковості тощо). Аналіз показує, що перелічені дидактичні принципи є необхідними і достатніми для організації процесу навчання в школі. Так, принцип діяльності встановлює вимоги до розвивальних і виховних цілей навчання; принцип неперервності забезпечує інваріантність реалізованої норми; принцип цілісного уявлення про світ встановлює вимоги до змістовних цілей навчання; принцип варіативності передбачає можливості різних рівнів досягнення цілей відповідно до самовизначення учнів; принцип мінімаксу регламентує процедуру контролю досягнення освітніх цілей; принцип творчості визначає межі високого рівня підготовки до навчання.

Крім традиційних засобів, під час діяльнісного підходу застосовуються спеціальні засоби для управління процесом засвоєння знань. Якщо під час традиційного навчання вчитель воліє пояснювати матеріал, вважаючи його недоступним для самостійного вивчення, то за діяльнісного підходу вчитель шукає такі засоби підтримки, які дадуть змогу учням виконати заплановані дії самостійно.

У сучасній початковій школі діяльнісний підхід у навчанні є одним із провідних. Його застосування допомагає у виробленні в учнів необхідних пізнавальних вмінь та навичок, компетентностей саморозвитку та самовиховання. За допомогою діяльнісного підходу у навчанні молодших школярів можливо зняти страх в учнів робити помилки, навчити сприймати поразку не як трагедію, а як гасло для її виправлення [4].

Висновки. Використання діяльнісного підходу у навчанні на постійній основі створює сприятливі умови для розвитку умінь здобувачів початкової освіти мислити самостійно, критичного мислення, знаходити шляхи вирішення проблемних ситуацій, застосовувати здобуті знання на практиці. Вищезгадане допомагає сформувати вміння планувати діяльність, прогнозувати, а також систематизувати інформацію. Діяльнісний підхід – є універсальним засобом, що широко впроваджується в освітній процес Нової української школи. Його реалізація сприяє більшому прогресу у досягненні очікуваних результатів навчання учнями початкової школи [1].

Список використаних джерел:

1. Бовсунівська Г., Трохименко Т. Діяльнісний підхід як основа організації освітнього процесу в початковій школі. Житомирщина педагогічна № 2 (26). 2022. URL: https://znayshov.com/News/Details/zhytomyrsh_chyna_pedahohichna_2_2022.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12> (дата звернення 01.12.2023).
3. Діяльнісний підхід. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Діяльнісний_підхід (дата звернення 01.12.2023).
4. Методичні рекомендації до організації освітнього процесу в закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти у 2021/2022 навчальному році: інформаційно-методичний бюлетень / за заг. ред. І.К. Гіджеліцького; відпов. за вип. О.А. Кошка. Хмельницький, 2021. 288 с.
5. Самойлов С., Ціперко Т. Діяльнісний підхід в організації освітнього процесу на уроках інтегрованих курсів природничої освітньої галузі. Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах неперервної освіти: Науково-методичний вісник № 58. 2022. URL: https://znayshov.com/News/Details/naukovo-metodychnyi_visnyk_58 (дата звернення 02.12.2023).
6. Active Methodologies for Learning. URL: <https://www.ukrothe.eu/en/blog/active-methodologies-learning> (дата звернення 02.12.2023).